

Eesti Merenduspoliitika uuel juriidilisel ringil

Kui Eesti Vabariigi Valitsus juulis 2011 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis ette valmistatud dokumendi „Eesti Merenduspoliitika 2012-2020” heaks kiitis, oli paljudel meremeestel tunne, nagu oleks kodumajaka tuli silmapiiril nähtavale tulnud. Ometi leidis taas kinnitust vana meretarkus, et ilma kiida õhtul ja poliitikut pärast hääletamist. Riigikogu juhatus otsustas Merenduspoliitikat arengukavana Riigikogus mitte kinnitada ning saatis dokumendi valitsusele tagasi.

Tekst: **Jaano Martin Ots**

Ajakiri Paat püüdis asjas selgust saada ning küsitles merenduspoliitika väljatöötamise ning vastuvõtmisega seotud osapooli.

Kõige ülevaatlikumalt võttis tekkinud olukorra kokku **Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi transpordi arengutalituse juhataja Toomas Haidak**: „Kuna Vabariigi Valitsus (ehk MKM) valmistas merenduspoliitika ette Riigikogu otsusena, siis ei olnud tegu dokumendiga, mille valitsus vastu võtab, vaid dokumendiga, mille valitsus valmistab ette ja saadab Riigikogule vastuvõtmiseks. Riigikogu ettepanek ongi nüüd, et valitsus kinnitaks merenduspoliitika kui oma tegevuskava ja saadaks selle Riigikogule arutamiseks, kusjuures Riigikogul oleks võimalik ka anda suunised dokumendi täiendamiseks ning muutmiseks.”

Avades septembris Tallinnas toimunud VII rahvusvahelist merenduskonverentsi „Vaateid Vesikaarest”, ütles **Riigikogu esimees Ene Ergma**: „Euroopa Liidus räägime Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitikast. Siia on meie poolt midagi lisada. Tänavu sai valmis riiklik arengukava „Eesti Merenduspoliitika 2011-2020”. Arengukavaga püütakse visandada teid, kuidas Eesti oma merealal viiks ellu majanduslikke, kultuurilisi, keskkonnaalaseid ja julgeoleku- huvisid.

Arengukava käsitleb merealast seadusloomet, merega seotud uute töökohtade teket, Eesti laevanduse rahvusvahelist konkurentsivõimet ning vajadust suurendada meie sadamaid läbivaid kauba- ja reisijavoo-ge, laevaehitust ja -remonti, mereharidust ja sadamate arengut, mereturismi ja -kultuuri jne.”

Asjaolu, et Riigikogu juhatus mõni aeg varem oli otsustanud loobuda sellesama

merenduspoliitika arutelule panekust Riigikogus ning saatnud dokumendi tagasi valitsusse, selgitas Ene Ergma järgmiselt: „Põhjused, miks Riigikogu juhatus otsustas merenduspoliitika arengukava valitusele tagastada ei seisne selles, et Riigikogu peaks antud dokumenti halvaks. Riigikogu juhatus otsustas, et Riigikogu edaspidi ei kinnita selliseid arengukavasid, mida seadus ei nõua, sest kinnitamisel ei ole Riigikogul võimalust teha arengukavasse ühtegi muudatust. Valituse esitatud arengukava on Vabariigi Valitsuse dokument, mille eesmärgiks on töötada välja suunised merenduse valdkonna tegevuse planeerimiseks. Valitsus on vastutav selle koostamise, heakskiitmise ja elluviimise eest. Valituse tegevuskava kohta otsuseid tehes sekkuks Riigikogu ühelt poolt valitsemisfääri, teiselt poolt hägustaks vastutuse jaotust.

Riigikogu juhatus on teinud valitsusele ettepaneku esitada riiklik arengukava „Eesti merenduspoliitika 2011-2020” Riigikogule arutamiseks Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 156 alusel. See võimaldab arengukava selliselt menetleda, et vastava arutelu kaudu saavad oma seisukohti väljendada Riigikogu liikmed ning komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Valitsus kinnitab arengukava pärast vastavasisulist arutelu parlamendis, arvestades võimalusel Riigikogus esitatud seisukohti ja ettepanekuid. Riigikogu võib arutada Vabariigi Valitsuse dokumenti ka olulise tähtsusega riikliku küsimusena.”

Mis on Eesti merenduspoliitika prioriteetid? Kas keskkonnasõbralike väikelaevade ehitus, noorte mereharidus ja jahisadamate arendus kuuluvad nende hulka? Saaremaal toodetud elektripaat ja noorpurjetajad Kuressaare jahisadamas. Foto: Madis Rehepapp

Eesti Meremeeste Sõltumatu Ametühingu juhatuse esimees Jüri Lember, kes juhtis VII rahvusvahelisel merenduskonverentsil poliitikute merenduspoliitika teemalist ümarlauda, kommenteeris hetkeseisu järgmiselt: „Riigikogus esindatud erakondades, ehk sotsid välja arvatud, pole merendusküsimustes märgata suuri sisulisi nihkeid ega soovi merendusega rohkem tegelema hakata. Enamvähem sama juttu rääkisid erakondade esindajad merenduskonverentsil ka eelmisel aastal. Kõik erakonnad kinnitasid ka tänavu, et merenduspoliitikat tuleks Riigikogus riiklikult olulise küsimusena arutada ja et see peaks lõppema arengukava heaks kiitmisega koos rakenduskava ja eelarvega.

Isiklikult leian, et merenduspoliitika vastu võtmise ja rakendamisega riiklikul tasandil on juba päris kiire, sest kui riik soovib ka

edaspidi saada meremajandusest tulu ja maksulaekumisi, siis on viimane aeg hakata panustama valdkonna juurtesse ehk laste ja noorte merealasesse huviharidusse. Sest sealt see kõik algab, sealt tulevad tulevased meremehed, reederid ja kaptenid.”

Viitseadmiral Tarmo Kõuts ütles VII Rahvusvahelisel Merenduskonverentsil repelli korras, et pikalt ette valmistatud merenduspoliitika taas kord tagasilükkamine on kahetsusväärne ja kahtlemata tekitab kõigis neis sadades inimestes, kes selle dokumendi on ettevalmistanud, teatud frustratsiooni. „Väga loodame, et tegu ei ole otsitud juriidilise probleemiga ning et Riigikogu leiab aega merenduspoliitika dokumendiga tutvumiseks ja temaga töötamiseks. Kasvõi lugupidamisest inimeste vastu, kes selle dokumendiga on neli aastat vaeva näinud,” kommenteeris Kõuts. ➔

Küsimise seisukohta Merenduspoliitika osas ka Riigikogu fraktsioonide esindajalt.

Annely Akkermann, IRL:

Peame Eesti Merenduspoliitika määratlemist väga vajalikuks ja toetame põhimõtteliselt valitsuse poolt vastuvõetud merenduspoliitikat. Merendus on Eesti riigis oluline nii töödandjana (2009 – 3,65%), maksumaksjana kui ka rahvusliku lisandväärtuse loojana (2009 – 5,61%). Eesti edukamate, suurema käibe ja kasumiga ettevõtete hulgas on mitmeid merendusala ja transiidiettevõteteid – VOPAK E.O.S, Tallink Grupp AS, Tallinna Sadam AS. Igaüks mõistab, millist kaudset mõju omab Tallinki ja Tallinna Sadama edukas tegevus meie turismi-, kaubandus-, majutus- ja taastusraviettevõtetele.

Tähelepanuta ei saa jätta kalanduse osa meie toidulaual ja ekspordis. Merenduse jätkusuutlikkus sõltub sellest, kuivõrd kvaliteetne on meie mereharidus. Samuti ei ole väheoluline merendus kui hobi ja eluviis, sest kuidas muidu saaksid noored merepõlviku. Palju häid meremehi on sirgunud rannaküladest ja saartelt, sinasõprus merega on alanud lapsena isa ja vanaisaga vee peal käies. Eks Tallinngi on ju rannaküla ning merepõlviku saavad pealinna noored sama hästi Piritalt jahiga merele sõites.

Tehniliselt on tekstis võib-olla küsitavusi üldistusastme osas, samuti on tekst mõneti ebaühtlane, raskesti loetav või rabe. Aga see on peaaegu kõigi strateegiliste dokumentide probleem. Põhimõtteliselt peavad riiklikus poliitikadokumentis õiged asjad ka õigesti ja heas eesti keeles sõnastatud olema. Poliitika jagab aastateks 2013 - 2014 avalikule sektorile kuhjaga ülesandeid. See tekitab kahtlusi kas kõigea, mis on olnud aastaid ripakil, saadakse paari lähima aastaga hakkama või on haldusvõimekuse piirid jäänud hindamata.

Ebaühtlase üldistusastme näide on merekeskkonna ja kalavarude peatükis, kus räägitakse üksnes vajadusest hülgeja kormoranipopulatsioonide ohjata. See on kindlasti oluline, kuid ebapiisav ning liiga kitsapiirilise lähenemine mereökosüsteemile. Samas on Euroopa Komisjon ja Parlament kinnitanud järgmiseks eelarveperioodiks (2014 - 2020) ühise kalan-

duspoliitika, mis seab oma eesmärgiks kalanduse säästva ja kestliku korralduse ning tähendab praktikas kalavarude suurendamist maksimaalse saagikuse tasemele. Vastuvõetud kalanduspoliitika seab oma ambitsiooniks lähtuda kalanduse korraldamisel mereökosüsteemist tervikuna. See annab omakorda lootust, et kalavarusid ei suurendata üksnes kalurite püügimahtude vähendamise kaudu, vaid võetakse arvesse ka teisi asjaolusid, sealhulgas kormoranide ja hüljeste asurkondi, merekeskkonna puhtust ning muid aspekte. Ilmselt oleks mõistlik kaks poliitikat omavahel kooskõlla viia.

Kalev Kallo, Keskerakond:

Seltsingu „Merendusnõukoda“ liikmena olen kursis arengukava "Eesti Merenduspoliitika 2011-2020" valmimise looga selle töö algatamisest peale. See oli üks liikumine läbi raskuste, vahepeal töö seiskus, siis mõne aja pärast õnneks jätkus. Korduvalt lükati edasi tähtaegu. Täna on see valminud ja Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud. Suure töönaosusega saab arengukava kinnituse ka Riigikogult. Merenduse seisukohalt on see väga tähtis dokument. Olles geograafiliselt ümbritsetud merega, ei ole kahjuks kuni selle dokumendi valmimiseni Eesti olnud mereriik, vaid ainult mereäärne riik. Nüüd on esimene väike samm astunud mereriigi staatuse suunas. Just väike samm, sest dokumendi valmimine ei muuda midagi, see annab ainult raamid edasilikumiseks. Nüüd on vajalik välja töötada konkreetsed tegevuskavad ja neid ka ellu viima asuda. Ministriumide vahelise kooskõlastuse käigus püüti seda dokumenti üsna tublisti, eriti rahandusministeeriumi poolt. Selleks, et laevad tuleksid tagasi Eesti lipu alla, on vajalik kehtestada seadustega terve rida soodustusi ja maksuerisusi, aga just maksuerisused on tänasele koalitsioonile punane rätik. Aga on väga tähtis, et tehtud on esimene samm kahekümne taasiseseisvuse aasta jooksul, seetõttu Eesti Keskerakonna fraktsioon toetab selle vastuvõtmist Riigikogus. Vastavalt kehtivale menetluskorrale saab Riigikogu selle arengukava heaks kiita või tagasi lükata. Riigikogul ei ole võimalik selles muudatusi teha. Sellest tulenevalt toetame selle vastuvõtmist valitsuse poolt esitatud kujul, vastasel juhul ei ole teada, millal ta Riigikokku tagasi jõuab.

Urve Palo, SDE:

SDE peab oluliseks, et Eestis kehtiks ühtne merenduspoliitika. Paraku vajab veel palju täiendamist MKM poolt valminud Merenduspoliitika arengukava 2011-2020. Seetõttu saatis ka Riigikogu juhatus antud eelnõu esitajale tagasi. SDE fraktsioon kujundab oma seisukoha, kui majanduskomisjon seda menetlema hakkab. Täna me ei ole oma seisukohta kujundanud, kuna hetkel ei ole see veel majanduskomisjonis arutelu objektiks olnud.

Kaja Kallas, Reformierakond:

Muidugi peame merenduspoliitika arutamist ja vastuvõtmist oluliseks. Kuid Riigikogu uue koosseisu arvamus on, et me ei peaks olema „kummitempel“, mis valitsuses koostatud dokumente ilma sisulise aruteluta kinnitab. Praegusel kujul esitatud merenduspoliitika dokument ei oleks võimaldanud Riigikogul seda sisuliselt arutleda ega parandusettepanekuid teha, aga teema on niivõrd oluline, et Riigikogu tahaks seda kindlasti teha. Seepärast saadetigi arengukava esitajale tagasi ettepanekuga esitada see uuesti, siis juba arutelu võimaldaval kujul.